

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Імені БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО Навчально-науковий Інститут
соціально-педагогічної та мистецької освіти

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА : ТРАДИЦІЇ І НОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ (м.
Мелітополь, 16-17 жовтня 2014 року)

УДК 76+75+64/378:004

Брюханова Г.В.
викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв
Університету імені Бориса Грінченка

**ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД, ДОЦІЛЬНИЙ ДО ВИКОРИСТАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ
ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ ДРУКОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ В
УКРАЇНІ**

Анотація. У статті розглядаються питання використання у професійній
підготовці фахівців з дизайну історичного досвіду, набутого за роки
розвитку вітчизняного дизайну; проблеми вдосконалення

професійної дизайнерської, художньої та поліграфічної освіти; розвиток дизайну як професії в різних вищих навчальних закладах художньої освіти. Протягом довгої історії розвитку світового дизайну людство накопичило багатий досвід в різних сферах і галузях, де неможливо обійтися без застосування умінь і навичок фахівця - дизайнера. Простежується взаємодія графічних шкіл України ще з 1920 - х років, яку слід було б вводити і в сучасному творчому спілкуванні мистецьких ВНЗ.

Ключові слова: мистецька та педагогічна освіта, художньо- проектна діяльність, професійна підготовка фахівців, інформаційні технології, електронний підручник, комп'ютерні дизайн-технології, дизайнерські компетенції.

Брюханова Г.В.

преподаватель кафедры дизайна
Института искусств Университета
имени Бориса Гринченко

**ИСТОРИЧЕСКИЙ ОПЫТ, ЦЕЛЕСООБРАЗНЫЙ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ В
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ
СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ДИЗАЙНУ ПЕЧАТНОЙ ПРОДУКЦИИ В
УКРАИНЕ**

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы использования в профессиональной подготовке специалистов по дизайну исторического опыта, приобретенного за годы развития отечественного дизайна; развитие дизайна как профессии в различных высших художественных учебных заведениях. На протяжении долгой истории развития мирового дизайна человечество накопило богатый опыт в различных сферах и отраслях, где невозможно обойтись без применения умений и навыков специалиста - дизайнера. Прослеживается взаимодействие графических школ Украины еще с 1920-х годов, что необходимо и в современном творческом общении художественных ВУЗов.

Ключевые слова: художественная и педагогическое образование, художественно-проектная деятельность, профессиональная подготовка специалистов, информационные технологии, компьютерные дизайн-технологии, дизайнерские компетенции.

Briukhanova G.

Lecturer, Department of Design Institute of Arts,
University of Boris Hrinchenko

**HISTORICAL EXPERIENCE, SUITABLE FOR A FUTURE TRAINING
SPECIALISTS DESIGN OF PRINTED PRODUCTS IN UKRAINE**

Summary. This article discusses the use of the training of specialists in the design of the historical experience gained over the years of development of domestic design. Modern society requires high competence of specialists in their future activities, improve the quality and level of their

professional training, to be provided with information education. During the long history of the world design mankind has accumulated rich experience in various fields and areas where it is impossible to do without the use of specialist skills - designer. There has graphical interaction Ukrainy schools since 1920's, which should be administered in the modern creative communication arts university.

Key words: training professionals, and art teacher education, information technology, electronic textbook, computer design technology.

Постановка проблеми. Вперше самостійне значення проблемам викладання основ дизайну було надано при обговоренні підсумків Першої Всесвітньої промислової виставки, що відбулася у Лондоні 1851 року. Тоді було вперше запропоновано ідею необхідності навчання за основними видами дизайнерської діяльності.

Творчі концепції ВХУТЕМАСа мали великий вплив на розвиток дизайн-освіти в Україні. Невипадково в історії дизайну прийнято виділяти два основних напрямки розвитку світового дизайну: російське (ВХУТЕМАС) і німецьке (БАУХАУЗ). Так чи інакше, в основі всіх світових шкіл дизайну лежать ці освітні концепції. Варто згадати також цікаві явища у культурно-мистецькому житті України 1920 - початку 1930 років - взаємодію графічних шкіл Києва, Харкова, Одеси, Львова; обмін виставками, ідеями, плідні стосунки між окремими майстрами і представниками мистецьких течій, що сприяло врешті створенню єдиного мистецького простору української графіки.

Підтримуючи і використовуючи ці основоположні концепції, впроваджуючи нові інформаційні технології, система професійної дизайнерської та мистецької освіти має прискорити розвиток інформаційного суспільства і сприяти інтеграції України у світову спільноту.

На протязі попередніх періодів розвитку та становлення української системи освіти у галузі підготовки фахівців з образотворчого мистецтва та дизайну відбулись глобальні зміни. Такі зміни охопили не тільки методичну та матеріальну сторони цієї освітянської галузі, але, в основному, її технічну складову. З 90-х років 20-го століття дуже поступово, але невпинно в сферу дизайнерської освіти почали впроваджуватись комп'ютерні технології. У деяких передових вищих навчальних закладах уже у 1990-х роках студенти вивчали комп'ютерні дизайн-технології, як, наприклад в Українській академії друкарства, але професійна підготовка фахівців мистецьких напрямків освіти потребує подальших досліджень та удосконалень, зокрема у сфері інформатизації.

За довгий період розвитку дизайну як галузі освіти у країні відбулося багато змін у соціальному, економічному та політичному житті суспільства. У освіті дизайнерів ці зміни, відбуваючись у галузі художньо-проектної діяльності, пов'язані як із активною інтеграцією

нових інформаційних технологій у структуру професійної діяльності дизайнера, так і з появою нових видів дизайну: дизайн інтерфейсу, інфографіка, фітодизайн, рекламна графіка тощо. Враховуючи історичні надбання минулих років і не відмовляючись від них, сучасність все ж потребує нових вимог і педагогічних підходів до системи професійної підготовки майбутніх художників-дизайнерів різного профілю.

Аналіз сучасного стану дизайн-освіти показує, що програми підготовки майбутніх художників-дизайнерів у вищих навчальних закладах зорієнтовані на звичний рівень практичної діяльності. Натомість сьогодення вимагає нових концептуальних підходів до використання інформаційних технологій у дизайн-освіті, зокрема, упровадження інноваційних технологій викладання комп'ютерної графіки як основи формування творчої компетентності майбутнього художника-дизайнера. Це також пов'язано з тим, що в сучасному суспільному житті масове розповсюдження продуктів дизайну призвело до появи помилкового уявлення щодо дизайнерської діяльності як процесу, який не вимагає формування в художників-дизайнерів спеціальних знань і вмінь.

Унаслідок цього комп'ютерними засобами дедалі частіше продукуються дизайнерські проекти з низьким естетичним і художнім рівнем. Отже, виникає суперечність між запитами суспільства до високоякісних та естетичних предметів широкого вжитку й недостатньою професійно-творчою компетентністю багатьох сучасних художників-дизайнерів. Розв'язання цієї суперечності можливе шляхом цілеспрямованого формування професіоналізму майбутнього художника-дизайнера в процесі вивчення комп'ютерної графіки, що неможливо без закладання основ творчої компетентності майбутнього художника-дизайнера.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню різноманітних засобів навчання, сукупності дидактичних засобів як системи, взаємодії її окремих складових, дослідженню проблем їх удосконалення та використання в навчальному процесі та впливу на його результативність присвячені ґрунтовні праці Ю. Бабанського, В. Бейлінсона, Т. Габая, Б. Єсіпова, Л. Зоріної, І. Зязюна, В. Краєвського, І. Лернера, В. Оконя, М. Скаткіна, С. Шаповаленка та ін.

Значну роль в інформатизації освіти та визначенні напряму її розвитку відіграли Закон України "Про національну програму інформатизації", який було прийнято у 1998 році, зі змінами та доповненнями 2001 та 2002 років, та Концепція Програми інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільської школи, розроблена авторським колективом під керівництвом В. Огнев'юка.

Роботи Ю.Баранової, О.Башмакова, Л.Зайнутдінової, В.Іванова, Є.Перевалової, О.Тищенко, Є.Тюріної, С.Христочевського, О.Чадіна, Н.Шерпаєва дозволяють бачити, що за період інформатизації освіти

було розроблено досить багато комп'ютерних дидактичних засобів, зокрема електронних підручників; їх використання дозволило накопичити практичний досвід і виявило необхідність проведення ґрунтовних досліджень, потрібних для створення і удосконалення електронних підручників [1; 2; 3; 9; 11].

У працях Г.Борисовського, В.Даниленка, О.Заварзіна, А. Лаврентьєва, В.Михайленка, С.Раппопорта, Ю.Сомова, О.Чернишова вивчаються важливі для професійної підготовки фахівців питання композиційного формотворення з урахуванням історичного досвіду мистецької освіти.

Філософи та педагоги, серед них В.Кудін, О.Падалка, О.Пехота, А. Ракітов, З.Самчук, Ю.Сурмін, дослідили процес інформатизації освіти та розвитку освітніх технологій, наголосивши на важливій ролі сучасних засобів навчання.

Значний внесок у виконання задач, розробку механізмів та шляхів створення інформаційного суспільства в нашій країні було здійснено завдяки прийнятим Верховною Радою у 2007 році Законом України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки".

Метою статті є висвітлення результатів дослідження досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з мистецьких дисциплін у ВНЗ в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основою інноваційного розвитку системи освіти є впровадження інформаційно- комп'ютерних технологій, інтерактивних методик навчання, які, в кінцевому результаті, мають забезпечити ґрунтовні фахові знання, професійну майстерність і достатню компетентність випускника ВНЗ у своїй галузі.

На початку XX століття мистецтво графіки України пережило справжнє відродження. Журнальна та книжкова графіка, малюнок до газетного видання, плакат - ці форми графічної творчості набували пріоритетного розвитку у образотворчому мистецтві. Зараз спостерігається трансформація у галузі художньо-проектної діяльності, що пов'язано з активним використанням нових інформаційних технологій у структурі професійної діяльності дизайнера.

Впровадження сучасних педагогічних ідей, інтерактивних методик та інформаційно-комп'ютерних технологій створює інноваційне середовище, у якому об'єднуються всі інтелектуальні ресурси навчального закладу. Це підвищує якість освіти та забезпечує високі навчальні результати. Така система сприятиме удосконаленню фахової освіти та підвищенню кваліфікації педагогів, створення організаційних умов для вдосконалення професійної майстерності, педагогічної техніки, науково-дослідницької культури.

Впровадження іноваційних технологій відкриває нові можливості для творчого розвитку студентів і вчителів, дозволяє швидко

розробляти нові ідеї, дає можливість вирішувати цікаві і складні проблеми, формує новий тип мислення, дає змогу для спілкування, обміну думками, поглядами.

Сучасна дизайнерська художньо-графічна діяльність міцно пов'язана з цифровими технологіями, і це вимагає відповідних зв'язків між класичною теорією дизайнерської освіти та комп'ютерними наробками.

Здійснюючи інтеграційний підхід у формуванні дизайнерських компетенцій, до яких можуть бути зараховані знання і вміння із багатьох суміжних галузей і дисциплін як мистецького спрямування, так і суто дизайнерських, нинішній ВНЗ використовує у міждисциплінарних поєднаннях графіки, технічної естетики, проектування та інших дисциплін сучасні методики інтеграційного навчання, комп'ютерні технології, дизайн-проекти тощо.

Сулейманов Р. відмічає, що "провідними формами і методами реалізації інтеграційного підходу до формування дизайнерських компетенцій стали: методи інтеграційного навчання, методи проектного навчання, метод дизайн-проектів, метод комп'ютерних технологій, евристичні методи. Оскільки кінцевою метою дизайн-освіти майбутнього інженера-педагога є передача дизайнерських знань, методичного досвіду, то процес формування дизайнерських компетенцій повинен здійснюватися в усьому розмаїтті його зв'язків і стосунків на основі інтеграції різних наукових сфер. Дизайнерські компетенції - міждисциплінарні зв'язки на межі предметних галузей (дизайн, графіка, естетика, технічна естетика, інформаційні технології, комп'ютерна графіка, психологія, педагогіка, ергономіка, технологія, художня творчість, конструювання, проектування та ін.), які формуються в інтеграційному науковому просторі, спираючись на основні наукові поняття і категорії" [8].

Зараз для підготовки фахівців з дизайну друкованої продукції використовують величезний масив програмного забезпечення, що включає в себе велику кількість програм для створення та обробки растрової графіки, список яких очолює редактор растрової графіки Adobe Photoshop, векторної графіки, яскравими представниками яких є програми Adobe Illustrator, Corel Draw, Macromedia Freehand, Inkscape тощо. Для верстки багатосторінкових видань на сьогоднішній день існує ряд високопрофесійних програм, таких як Adobe InDesign та QuarkXPress. Існує також досить багато програмного забезпечення для створення та редагування шрифтових гарнітур, наприклад, Pyrus Scanfont, FontLab або TypeTool.

В.Ткачук вважає, що інформація на відміну від природних ресурсів є невичерпним стратегічним ресурсом розвитку. Аксиомою переходу сучасного українського суспільства до інноваційно-інформаційної моделі розвитку є пріоритетний розвиток освіти, однією з провідних рис якої є не тільки створення інноваційного освітнього середовища, а й

широке застосування новітніх інформаційних технологій та долучення молоді до їх створення [8].

Л.Коваль підкреслює, що необхідність використання інформаційних технологій у професійній освіті диктується фундаментальними змінами сучасності і необхідністю переходу до нової стратегії розвитку суспільства на основі знань і перспективних вискоєфективних технологій. Нові інформаційні технології забезпечують реалізацію нових підходів до навчання, надають нові засоби і методи пошуку і управління знаннями. На сучасному етапі розвитку професійної освіти значення використання в освіті електронних підручників зростає за рахунок активного втілення інформаційних технологій, які допомагають ширше передати матеріал, тому розробка електронного підручника актуальна при підвищенні професійної педагогічної освіти... [4].

Висновки. Підвищення якості сучасної освіти вимагає використання всього багатого досвіду, накопиченого упродовж всього часу розвитку світового дизайну та становлення системи професійної дизайнерської, мистецької та поліграфічної освіти. Цікавий досвід взаємодії графічних шкіл України 1920 - початку 1930 років варто було б запроваджувати і в сучасному культурно-освітньому середовищі, у творчому спілкуванні мистецьких ВНЗ та дизайнерських угруповань. У багатьох університетах - і цей процес має поширюватися - зараз застосовується електронна система MOODLE, що дає можливість створювати електронні курси дисциплін, а також може використовуватись для організації систем дистанційного навчання. Користуючись системою Moodle, студенти мають можливість більш повно засвоювати матеріал, отриманий на лекціях, слідкувати за своєю успішністю, відсилати виконані роботи в електронній версії, проходити тестування тощо. У свою чергу викладачеві ця система надає розширені можливості викладення матеріалу та контролю за знаннями та успішністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранова Ю.Ю., Первалова Е.А., Тюрина Е.А., Чадин А.А. Методика использования электронных учебников в образовательном процессе. // Информатика и образование. 2000 - № 8. - С.32.
2. Башмаков А.И., Башмаков И.А. Разработка компьютерных учебников и обучающих систем. - М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 2003. - 616 с.
3. Даниленко В. Дизайн-освіта у розвинених країнах: спільні риси та відмінності. Матеріали науково-практичної конференції "Художня освіта в Україні". Київ. - 1998
4. Иванов В.Л. Структура электронного учебника. // Информатика и образование. 2001 - №6. С. 63 - 71.
5. Коваль Л.Е. Електронний підручник як засіб вдосконалення професійної педагогічної освіти майстрів виробничого навчання. Серія:

педагогіка, психологія і соціологія. Випуск 8 - Донецьк, ДонНТУ, 2010. - С.79-85.

6. Ланкин В. А., Григорьева О.В. Электронный учебник: возможности, проблемы, перспективы // Высшее образование в России. - 2008. - № 2. - С. 130-134.

7. О'Квин Д. Допечатная подготовка. Руководство дизайнера. - М.: Издательский дом «Вильямс», 2002. - 592 с.

8. Сулейманов Р.И. Формирование творческого стиля мышления студентов при решении дизайнерских задач / Р.И. Сулейманов // Розвиток освіти в умовах поліетнічного регіону: [Міжнародна науково-практична конференція]. - Ялта, 2009. - С.68-70.

9. Ткачук В.В. Інформатизація освіти як чинник формування інноваційно-інформаційного суспільства в Україні (філософський аналіз). Дис. канд. філософських наук, - Київ -2010. С. 15-17,

Ю.Тыщенко О.Б. Новое средство компьютерного обучения - электронный учебник // Компьютеры в учебном процессе. - 1999. - № 10. - С. 89-92.

И.Шерпаев Н.В. Электронный учебник как основа учебнометодического комплекса. - Материалы конференции "ИТО-2002". - М., 2002.» [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.ito.edu.ru/2002//1/I-1-609.html>.

Белікова О.А. МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ПЕРЕКОНАНЬ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА	166
Білецька М.В. ПРОБЛЕМИ СКРИПІЧНОЇ ВИКОНАВСЬКОЇ ШКОЛИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ	173
Лю Бинцянь. МИФОЛОГИЧЕСКАЯ ОБУСЛОВЛЕННОСТЬ ПРОГРАММЫ ТАЙПИНОВ И ЕЕ МУЗЫКАЛЬНО-ПОЭТИЧЕСКОЕ ВОПЛОЩЕНИЕ	177
Брюханова Г.В. ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД, ДОЦІЛЬНИЙ ДО ВИКОРИСТАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ДИЗАЙНУ ДРУКОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ	185
В.Василев. РАЗВИТИЕ НА РЕФЛЕКСИВНИТЕ СПОСОБНОСТИ В ОБУЧЕНИЕТО НА БЪЛГАРСКИТЕ СТУДЕНТИ ПО АКОРДЕОН	192
Гук О.І. МИСТЕЦЬКИЙ ШЛЯХ ГРИГОРІЯ МАКСИМЮКА У КОНТЕКСТІ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ БУКОВИНИ	198
Драченко В.В. РОЗВИТОК ХУДОЖНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	204
Дянкова Г.Х. РАБОТАТА С ПРИТЧИ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА - РЕФЛЕКСИВНА ТЕХНОЛОГИЯ В КОНТЕКСТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ЕВРОПЕЙСКО ГРАЖДАНСТВО	211
Онофрийчук Л.Н. РОЛЬ МУЗЫКАЛЬНО-ТВОРЧЕСКИХ ИГР В ЭСТЕТИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ ШКОЛЬНИКОВ	220
Потеров Румен. СЪВРЕМЕННИТЕ БЪЛГАРСКИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНОВАЦИИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО МУЗИКАЛЕН ИНСТРУМЕНТ	227
Прядко О.М. ТВОРЧА АКТИВНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА- МУЗИКАНТА	232
Сверлжж Я.В. РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ РЕФЛЕКСІЇ ДИРИГЕНТА ОРКЕСТРОВОГО КОЛЕКТИВУ	239
Стратан-Артишкова Т.Б. ІНТЕГРАЦІЙНО-ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ТВОРЧО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	246
Тодосиенко Н.Л. ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО СПРИЙМАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	252